

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง ธรรมชาติของการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอพิชัยจังหวัดอุตรดิตถ์ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในจัดทำกรจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ และศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบล การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์บุคคลแบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้บริหารหน่วยงาน/ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง ในองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 33 คน ผู้ค้า/ผู้รับจ้าง ที่เคยเข้าเสนอราคาในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ กับองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 22 คน และตัวแทนประชาคมที่เคยเข้าร่วมเป็นกรรมการตรวจรับพัสดุหรือตรวจงานจ้างที่จัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ทั้ง 11 แห่ง จำนวน 22 คน ผลการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเชิงเอกสารและจากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษานำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา บรรยายสรุปเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์การศึกษา และสามารถสรุปผลการศึกษา ได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Procurement) และตามประกาศกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างโดยการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2553 ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประเภทพัสดุและการจ้าง เจ้าหน้าที่พัสดุ หรือผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุจะจัดทำบันทึกข้อความเพื่อขอความเห็นชอบในการดำเนินการจัดหาพัสดุที่มีมูลค่าการจัดซื้อจัดจ้างในแต่

ละครั้งที่มิวเงินเกินสองล้านบาทโดยวิธีประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์จากผู้บังคับบัญชาตามลำดับจนถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ขั้นตอนที่ 2 การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประมูล (คณะกรรมการ e-Auction) เมื่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้รับรายงานการขอจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์แล้วจะอนุมัติให้ความเห็นชอบในการจัดซื้อหรือจ้างและการแต่งตั้งคณะกรรมการ e-Auction ตามรายชื่อที่เจ้าหน้าที่พัสดุได้เสนอมา

ขั้นตอนที่ 3 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดการประมูล จะดำเนินการคัดเลือกผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ จัดเตรียมเอกสารเพื่อดำเนินการ e-Auction ประกาศเชิญชวนผู้ค้าเข้าร่วม e-Auction คัดเลือกผู้ค้าที่ส่งข้อเสนอทางด้านเทคนิคโดยการคัดเลือก ซึ่งต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่า 2 รายประกาศรายชื่อผู้ค้าที่ผ่านข้อเสนอทางเทคนิค ติดตามการประมูลในวันประมูล e-Auction ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการประมูล สรุปผลการประมูล และตรวจสอบความถูกต้องการทำงานของผู้ให้บริการตลาดกลางฯ ก่อนให้ผู้ค้าชำระเงินค่าบริการ

ขั้นตอนที่ 4 การประกาศเชิญชวนผู้ค้าร่วมประมูลผ่านเว็บไซต์ คณะกรรมการดำเนินการประมูลจะจัดทำประกาศเชิญชวนผู้ค้าเข้าร่วมการประมูลอย่างเปิดเผย ผ่านทางเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบล และประกาศเชิญชวนผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ หรือวิทยุ รวมทั้งต้องประกาศเชิญชวนผู้เข้าร่วมการประมูลผ่านทางเว็บไซต์ของศูนย์จัดซื้อจัดจ้าง สำนักมาตรฐานระบบพัสดุภาครัฐของกรมบัญชีกลาง (www.gprocurement.go.th)

ขั้นตอนที่ 5 การคัดเลือกผู้ค้าที่ผ่านข้อเสนอทางเทคนิค ผู้ค้าที่มีความสนใจจะเข้าร่วมการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบล จะดำเนินการส่งเอกสารการประมูลให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ในประกาศเชิญชวน ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีการกำหนดช่วงเวลาสำหรับการคำนวณราคาของผู้ประสงค์จะเข้าร่วมเสนอราคาหลังการปิดการให้หรือขายเอกสารไม่น้อยกว่า 5 วันทำการ จากนั้นคณะกรรมการดำเนินการประมูล จะตรวจสอบคุณสมบัติเอกสารต่างๆ หนังสือข้อตกลงการเข้าร่วมการประมูล หลักประกันการประมูลของผู้ค้า เพื่อดำเนินการคัดเลือกผู้ค้าต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การกำหนดเงื่อนไขในการจัดประมูล e-Auction ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลนิยมใช้การจัดประมูลแบบปิดราคา (Sealed Bids Auction) ซึ่งเป็นการประมูลที่ผู้ค้าไม่สามารถทราบสถานะ โดยเฉพาะราคาต่ำสุดของผู้เข้าร่วมการประมูลทุกราย โดยผู้จัดการประมูลสามารถกำหนดให้ยื่นข้อเสนอแข่งราคาได้ครั้งเดียว หรือหลายครั้ง ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่มีการต่อเวลา

ขั้นตอนที่ 7 การดำเนินการประมูล e-Auction ผู้ให้บริการตลาดกลางฯ ดำเนินการจัดประมูล ในวันประมูลพร้อมทั้งติดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ On-line มาให้คณะกรรมการ e-Auction ติดตามผล ณ ที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดประมูลหรือสถานที่กลาง เพื่อเสริมมาตรฐานการป้องกันหรือลดโอกาสในการสมยอมในการเสนอราคาโดยตลอดระยะเวลาในการประมูลนั้น ต้องเป็นระบบ Real Time ซึ่งจอคอมพิวเตอร์ของคณะกรรมการ e-Auction จะต้องแสดงรายละเอียดการเคลื่อนไหวของราคาที่เสนอประมูล แล้วคณะกรรมการดำเนินการประมูลอย่างน้อยก็หนึ่ง จะเข้าร่วมสังเกตการณ์ ณ ที่ทำการของผู้ให้บริการตลาดกลาง ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นการประมูลฯ

ขั้นตอนที่ 8 การประกาศผลผู้ชนะการประมูล คณะกรรมการ e-Auction สรุปผลการประมูลเสนอหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจในการสั่งซื้อสั่งจ้าง รวมทั้งผู้ว่าราชการจังหวัด และประกาศผลผู้ชนะการประมูลทางเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลาง (www.gprocurement.go.th)

ขั้นตอนที่ 9 การทำสัญญาจัดซื้อ / จ้าง คณะกรรมการ e-Auction จะดำเนินการทำสัญญาตามตัวอย่างที่คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ (กวพ.) กำหนดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยให้ผู้ค้าที่ชนะการประมูลทำสัญญากับองค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์โดยตรง

ขั้นตอนที่ 10 การตรวจรับพัสดุ องค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อดำเนินการตรวจรับตรวจสอบพัสดุดังตามขั้นตอน ระเบียบที่กำหนดไว้

5.1.2 การใช้หลักธรรมาภิบาลในการการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

จากผลการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ค้า/ผู้รับจ้างที่เคยเข้าเสนอราคาในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์กับองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ เกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเรียงลำดับความต้องการใช้พัสดุ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มี การจัดเรียงลำดับความสำคัญความต้องการใช้พัสดุของหน่วยงาน ขึ้นอยู่กับงบประมาณหรือเงินอุดหนุนที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละครั้งหรือไม่ ขณะเดียวกันการจัดหาพัสดวยังไม่สามารถจัดหาพัสดุได้ตามระยะเวลาที่กำหนด เนื่องจากขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความต้องการใช้ รวมถึงความเพียงพอของงบประมาณหรือเงินอุดหนุนที่ได้รับ ขณะที่ในด้านราคากลาง

ของพัสดุ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า วงเงินในการจัดหาพัสดุตามระเบียบด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) (เกิน 2,000,000 บาท) นั้น มีความเหมาะสมดีแล้ว เนื่องจากการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น สามารถเคาะราคาได้หลายครั้ง ตามระยะเวลาที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 2 การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดหาโดยวิธีการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดหาโดยวิธีการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลังกำหนด เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานของภาครัฐในระดับท้องถิ่น ซึ่งจะต้องถือปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด และด้านความรู้ความสามารถเกี่ยวข้องกับพัสดุที่จัดหาด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการฯ ถือได้ว่ามีความรู้ความสามารถเกี่ยวข้องกับพัสดุเป็นอย่างดี สามารถปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอนที่กำหนดไว้ได้ แต่ขณะเดียวกันผู้ค้า/ผู้รับจ้างที่เคยเข้าเสนอราคาในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์กับองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนเห็นว่า การแต่งตั้งกรรมการจัดหาด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น ยังไม่มีความเหมาะสม เนื่องจากยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดหาพัสดุ / งานจ้างในแต่ละครั้งที่มีการประมูล บางครั้งไม่สามารถตอบข้อสงสัย หรือให้คำแนะนำแก่ผู้ค้า/ผู้รับจ้างที่เข้าเสนอราคาในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้

ขั้นตอนที่ 3 บทบาท อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการประกวดราคา e-Auction ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า คณะกรรมการ e-Auction ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีการตรวจสอบราคามาตรฐาน หรือราคาตลาดของพัสดุที่จะทำการจัดหาจากแหล่งต่างๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปของผู้ค้าและผู้ให้บริการเพื่อให้เป็นราคาที่ใช้อ้างอิงได้ในการประมูลได้ ตลอดจนได้มีการคัดเลือกผู้ให้บริการตลาดกลาง ตามรายชื่อที่กรมบัญชีกลางกำหนดให้ ซึ่งถือได้ว่าคณะกรรมการ e-Auction ของอบต. ทราบถึงการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดี รวมถึงได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนตามอำนาจหน้าที่ในการเป็นคณะกรรมการฯ ได้อย่างครบถ้วน ขณะเดียวกันกลุ่มผู้ค้า/ผู้รับจ้างที่เคยเข้าเสนอราคาในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์กับองค์การบริหารส่วนตำบล บางส่วนเห็นว่า คณะกรรมการ e-Auction ยังไม่มีการตรวจสอบราคามาตรฐานหรือราคาตลาดของพัสดุที่จะทำการจัดหา จากแหล่งต่างๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป เพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิงในการประมูล เพราะยึดเอกสารในเรื่องของมาตรฐานครุภัณฑ์ที่ระบุประกาศไว้เท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริงในเรื่องของราคาวัสดุอุปกรณ์ในท้องตลาดที่มีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา

ขั้นตอนที่ 4 การประกาศเชิญชวนผู้เข้าร่วมประมูลผ่านเว็บไซต์ ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสองกลุ่ม มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า การประกาศเชิญชวนผู้เข้าร่วมประมูลผ่านเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลางแล้วคณะกรรมการ e-Auction ได้มีการประกาศเชิญชวนผู้ค้า ผ่านทางเว็บไซต์ของ

องค์การบริหารส่วนตำบล และช่องทางอื่นๆที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ และระยะเวลาในการเชิญชวนผู้ค้าผ่านเว็บไซต์ที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเมื่อมีการประกาศเชิญชวนผู้ค้าผ่านทางเว็บไซต์แล้ว จะทำให้มีผู้เข้าร่วมการประมูลเพิ่มขึ้น เนื่องจากปัจจุบัน สื่ออินเทอร์เน็ตมีการพัฒนาและสามารถติดต่อสื่อสารได้มากขึ้น ทำให้ผู้ค้าได้รับข่าวสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต สามารถติดตามข่าวสารได้ทุกเวลา และทุกสถานที่

ขั้นตอนที่ 5 การคัดเลือกผู้ค้าที่ผ่านข้อเสนอทางเทคนิค พบว่า กลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเสนอราคาในแต่ละโครงการที่ได้มีการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น มีความถูกต้อง เหมาะสมและเป็นธรรม ตามระเบียบฯ ที่กำหนดไว้ ขณะเดียวกันกลุ่มผู้ค้า/ผู้รับจ้างที่เคยเข้าเสนอราคาในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์กับองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เห็นว่า การกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเข้าเสนอราคาในแต่ละโครงการนั้นยังไม่มีความเป็นธรรมเท่าที่ควร เนื่องจากมีการกำหนดผลงาน ซึ่งผู้ค้ารายใหม่ที่ต้องการเสนอราคานั้นส่วนใหญ่จะขาดคุณสมบัติในข้อนี้

ขั้นตอนที่ 6 การคัดเลือกและกำหนดเงื่อนไขในการประมูลผ่านเว็บไซต์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า การคัดเลือกและกำหนดเงื่อนไขในการประมูลผ่านเว็บไซต์ มีความทันสมัย เนื่องจากผู้ค้าจะได้รับความสะดวกสบายในการรับทราบข่าวสารได้อย่างทั่วถึง โดยที่ไม่ต้องเดินทางมาดูประกาศรายชื่อผู้ค้าที่ได้รับคัดเลือกที่หน่วยงานที่ตนเข้าร่วมประมูล เกิดการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

ขั้นตอนที่ 7 การดำเนินการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า การเข้าใช้งานระบบ (Log in) ระบบอิเล็กทรอนิกส์ เข้าสู่การประมูล เป็นไปอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่นำมาใช้ในการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น มีความทันสมัย และใช้การเชื่อมต่อเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง จึงทำให้การเข้าสู่ระบบการประมูล (Log in) มีความสะดวก รวดเร็ว อีกทั้งผู้ค้า /ผู้รับจ้างที่เข้าร่วมการประมูล ทราบถึงขั้นตอน ระยะเวลา และเงื่อนไขในการประมูลได้อย่างถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 8 การประกาศผู้ชนะการประมูล กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า การประกาศผลการชนะการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความสะดวกรวดเร็ว อันเนื่องมาจาก สามารถทราบผลได้ทันทีเมื่อการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์สิ้นสุดลง และได้มีการประกาศผลการชนะการประมูลผ่านเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลาง และเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ขั้นตอนที่ 9 การทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าการทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มีความถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันพบปัญหาคือความไม่พร้อมของคู่สัญญาส่งผลให้การทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างไม่ตรงกับระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า ควรมีความยืดหยุ่นระหว่างหน่วยงานและผู้ค้า/ผู้รับจ้าง ซึ่งเป็นคู่สัญญา แต่จะต้องไม่ทำให้รัฐเสียผลประโยชน์ในสัญญา และควรมีการทำความเข้าใจให้ถูกต้องตรงกันทุกฝ่าย

ขั้นตอนที่ 10 การตรวจรับพัสดุ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุมีเหมาะสม เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไว้ ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างผู้ค้า/ผู้รับจ้าง ที่ให้สัมภาษณ์เห็นว่า คณะกรรมการตรวจรับพัสดวยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องที่จะทำการตรวจรับพัสดุหรืองานจ้างในครั้งนั้นๆ การแต่งตั้งคณะกรรมการของหน่วยงานอาศัย การแต่งตั้งให้ถูกต้องตามระเบียบฯ ที่ได้วางไว้ โดยคำนึงถึงวุฒิและระดับตำแหน่งหน้าที่เท่านั้นมิได้คำนึงความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงานด้านตรวจรับพัสดุ

ในด้านทัศนคติของประชาชนที่เป็นตัวแทนประชาคมที่เคยเข้าร่วมการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์กับองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ต่อหลักธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า

1. ด้านหลักนิติธรรม พบว่า การจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปีขององค์การบริหารส่วนตำบล มีการลำดับความต้องการของประชาชน และได้มีการนำเอาระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานได้เป็นอย่างดี

2. หลักความโปร่งใส พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการประกาศใช้แผนข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยผ่านความเห็นชอบของสภาตำบล มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายผลการดำเนินการและการจัดซื้อจัดจ้างให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงานและเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลาง รวมถึงจัดทำประกาศเป็นลายลักษณ์อักษร ติดบอร์ดประชาสัมพันธ์ไว้ที่หน่วยงาน หรือศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างท้องถิ่น

3. หลักคุณธรรม พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เนื่องจากจะได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และส่งเสริมในเรื่องคุณธรรมและความโปร่งใสของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามงบประมาณ และเงินอุดหนุน

4. หลักการมีส่วนร่วม พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อบัญญัติรายจ่ายประจำปีอย่างทั่วถึง ส่วนใหญ่จะเป็นเพียงกลุ่มผู้นำ หรือตัวแทนของประชาชนเพียงบางส่วนเท่านั้น สำหรับการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ยังมีการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างในระดับน้อย มีเพียงแต่การเปิดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมตรวจรับพัสดุ / งานจ้างเท่านั้น

5. หลักความรับผิดชอบ พบว่า ที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนตำบลของตน มีการนำความต้องการ ปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชนไปดำเนินการบรรจุลงในแผนงาน กิจกรรม โครงการต่างๆ ในระดับน้อย เนื่องจากขาดการให้ความสำคัญในการศึกษา การจัดทำประชาคม หรือการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ความต้องการในการพัฒนาด้านต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง

6. หลักความคุ้มค่า พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่า การใช้เงินงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปอย่างคุ้มค่า เกิดความประหยัดและประโยชน์ต่อประชาชน ขณะเดียวกันผู้ให้สัมภาษณ์บางส่วนเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้เงินงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างไม่คุ้มค่าและไม่ได้มาตรฐานกับงบประมาณที่ใช้ในการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น ในการจัดซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ชำรุดเสียหายงานสิ่งก่อสร้างบางโครงการยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร เช่น การก่อสร้างถนนภายในหมู่บ้านที่ใช้ได้ระยะหนึ่งก็เป็นหลุมเป็นบ่อ เป็นต้น

5.1.3 ปัญหาและอุปสรรคในจัดทำกรจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

จากข้อมูลเชิงเอกสารเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในจัดทำกรจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ปัญหาการละเลยไม่ปฏิบัติหรือไม่ทำตามระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นบางส่วน มีญาติหรือพวกพ้องมาเป็นผู้รับเหมาการจัดซื้อจัดจ้างที่มีการเอื้อประโยชน์ให้พวกพ้องหรือกลุ่มญาติของตัวเอง ช่องว่างของระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้อำนาจแก่ผู้บริหารท้องถิ่นในการเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้าง ส่งผลให้ผู้บริหารท้องถิ่นและคณะบริหารฯ ใช้อำนาจในทางมิชอบ ก่อให้เกิดช่องทางให้ทุจริตได้ ขาดความรู้ความเข้าใจและขาดคุณธรรม จริยธรรมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง ส่งผลให้การดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างผิดพลาด ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันได้ง่าย และขาดการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนทราบและมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง ส่งผลให้ประชาชนยังขาดความตระหนักและให้ความสำคัญในการ

ตรวจสอบความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างจริงจัง และมองเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องไกลตัว

จากผลการศึกษาสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารหน่วยงาน / ผู้ปฏิบัติงานในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และกลุ่มผู้ค้า/ผู้รับจ้าง ที่เคยเข้าเสนอราคาในการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในจัดทำกรจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถจัดเรียงลำดับความต้องการในการจัดหาพัสดุ / งานจ้างได้ เนื่องจากการจัดหาพัสดุ / งานจ้าง แต่ละครั้ง ขึ้นอยู่กับงบประมาณ หรือเงินสนับสนุนโครงการในแต่ละครั้งว่าจะมีพอเพียงกับการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ การกำหนดราคากลางในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในแต่ละครั้ง ยังไม่มีความเหมาะสมกับราคาวัสดุ / อุปกรณ์ ในตลาด คณะกรรมการ e-Auction ขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และยังไม่มีความสนใจเมื่อเกิดปัญหาขึ้นระหว่างการประมูล การคัดเลือกผู้ค้าที่ผ่านข้อเสนอทางเทคนิคนั้น ยังไม่มีความเป็นธรรมเท่าที่ควร เนื่องจากการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเข้าเสนอราคาในแต่ละโครงการจะมีการกำหนดผลงานซึ่งผู้ค้ารายใหม่ ที่ต้องการเสนอราคาส่วนใหญ่ มักจะขาดคุณสมบัติในข้อนี้ การเรียกผู้ค้ามาพร้อมกันเพื่อชี้แจงการใช้งานในระบบการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นช่องทางให้เกิดการสมยอมราคา หรือ ฮั้วการประมูลได้ การจัดทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างนั้น ยังไม่มีความยืดหยุ่น ส่งผลให้การส่งมอบงานล่าช้า ขาดการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเป็นระบบและขั้นตอน ขาดการณรงค์ให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนในการเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในตรวจสอบความโปร่งใสการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “ธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์” ค้นพบว่า จากข้อมูลเชิงเอกสารเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) ขององค์การบริหารส่วนตำบล การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 11 แห่งในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์นั้น มีการนำระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 และคู่มือการจัดการพัสดุด้วยวิธีประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) ของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง และระเบียบ

กระทรวงมหาดไทยมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน มาใช้ในการดำเนินงานในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานภาครัฐทุกแห่ง รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งถือว่าเป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นด้วย ทำให้หน่วยงานภาครัฐทุกประเภทต้องดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการจัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงานของตน อันจะเป็นการลดปัญหาการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการอื่นๆ ที่เป็นปัญหาเรื้อรังมาเป็นระยะเวลานาน เพิ่มความโปร่งใสเป็นธรรมและตรวจสอบได้ และเป็นแนวทางในการปฏิรูประบบราชการ สร้างความคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่ใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุหรืองานจ้างในแต่ละครั้งแต่ละ โครงการ สอดคล้องกับการศึกษาของ ภัทรินญา ลำแสง (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการประมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยราชการในอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า การดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยราชการ มีการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของกรมบัญชีกลาง งบประมาณที่ได้รับตามนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างของ โครงสร้างองค์กรเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และความสะดวกในการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุ/โครงการ/กิจกรรมที่เกิดความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนผู้รับบริการ

สำหรับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ค้นพบว่า ด้านหลักนิติธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ให้ความสำคัญในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นขั้นตอนตามระเบียบ หลักเกณฑ์ ข้อบังคับ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 และคู่มือการจัดการพัสดุด้วยวิธีประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) ของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง และระเบียบกระทรวงมหาดไทยมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบัน ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายผลการดำเนินการและการจัดซื้อจัดจ้างให้ประชาชนและผู้ที่สนใจได้รับทราบผ่านทางเว็บไซต์ของหน่วยงาน และเว็บไซต์ของกรมบัญชีกลาง รวมถึงจัดทำประกาศเป็นลายลักษณ์อักษร ติดบอร์ดประชาสัมพันธ์ไว้ที่หน่วยงาน หรือศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างท้องถิ่น หลักคุณธรรม พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ได้ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นไปตามงบประมาณ และเงินอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรอย่างเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาและการดำเนินการด้านต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกิดความสมดุล

ขณะเดียวกันการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ค้นพบว่า ในด้านหลักการมีส่วนร่วม

พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่มีเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำข้อบัญญัติรายจ่ายประจำปีอย่างทั่วถึง ส่วนใหญ่จะเป็นเพียงกลุ่มผู้นำ หรือตัวแทนของประชาชนเพียงบางส่วนเท่านั้น สำหรับการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ยังมีการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างในระดับน้อย มีเพียงแต่การเปิดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมตรวจรับพัสดุ / งานจ้าง เท่านั้น หลักความรับผิดชอบ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีการนำความต้องการ ปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชนไปดำเนินการบรรจุลงในแผนงาน กิจกรรม โครงการต่างๆ ในระดับน้อย เนื่องจากขาดการให้ความสำคัญในการศึกษา การจัดทำประชาคม หรือการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ความต้องการในการพัฒนาในด้านต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลักขณา เพ็ชร์พิบูลย์ (2548) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลค่อนข้างอยู่ในระดับน้อย เนื่อง ตัวแทนประชาคมทราบบทบาทหน้าที่แค่เพียงว่า มีบทบาทหน้าที่ร่วมเป็นคณะกรรมการดังกล่าวแล้ว จะต้องทำหน้าที่อย่างไร ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง ตัวแทนประชาคมส่วนใหญ่จะมีความเข้าใจในขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างเพียงบางอย่างเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ตัวแทนประชาคม และด้านการร่วมตรวจสอบการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง พบว่าตัวแทนประชาคมเข้ามาทำหน้าที่ร่วมตรวจสอบการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง แต่ไม่ทราบว่าในการร่วมตรวจสอบจะต้องดำเนินการอย่างไร และยังขาดความตระหนัก และให้ความสำคัญอย่างเต็มที่ในการร่วมตรวจสอบการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากนี้ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ในด้านหลักความคุ้มค่า การใช้เงินงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่คุ้มค่าและไม่ได้มาตรฐานกับงบประมาณที่ใช้ในการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น ในการจัดซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ไม่ได้มาตรฐาน ขาดเสียหายงาน สิ่งก่อสร้างบางโครงการยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร เช่น การก่อสร้างถนน สะพาน ภายในหมู่บ้านที่ใช้ได้ระยะหนึ่งก็เป็นหลุมเป็นบ่อและเกิดความเสียหาย เป็นต้น

นอกจากประเด็นปัญหา อุปสรรคของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ดังกล่าว จากข้อมูลเชิงเอกสาร และผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหาร/ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในจัดทำกรจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกิดจากการละเลยไม่ปฏิบัติหรือไม่ทำตามระเบียบ

ข้อบังคับต่างๆ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นบางส่วน มีญาติหรือพวกพ้องมาเป็น ผู้รับเหมาการจัดซื้อจัดจ้างที่มีการเอื้อประโยชน์ให้พวกพ้องหรือกลุ่มญาติของตนเอง ประชาชนยังขาดความตระหนักและให้ความสำคัญในการตรวจสอบความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างจริงจัง และมองเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันเป็นเรื่องไกลตัว การกำหนดราคากลางในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในแต่ละครั้ง ยังไม่มีความเหมาะสมกับราคาวัสดุ/อุปกรณ์ในตลาด คณะกรรมการ e-Auction ขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และยังไม่มีความสนใจเมื่อเกิดปัญหาขึ้นระหว่างการประมูล การคัดเลือกผู้ค้าที่ผ่านข้อเสนอทางเทคนิคไม่มีความเป็นธรรมแก่ผู้ค้ารายใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันของผู้เข้าร่วมการประมูล การเรียกผู้ค้ามาพร้อมกันเพื่อชี้แจงการใช้งานในระบบการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นช่องทางให้เกิดการสมยอมราคา หรือ ฮั้วการประมูลได้ เป็นต้น จากผลการศึกษาดังกล่าว ถือได้ว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ มลิ ใจมุง (2544) ที่พบว่า ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยวิธีสอบราคาและวิธีประกวดราคา ไม่เปิดให้มีการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรมของผู้เข้าร่วมการประมูล แต่ปรากฏว่าการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในวิธีการดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสูงสุด โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้บริหารและนักการเมืองท้องถิ่น ที่ใช้อำนาจเอื้อผลประโยชน์ให้แก่พวกพ้อง

จากประเด็นปัญหาและอุปสรรคการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ที่กล่าวมาเบื้องต้น ถึงแม้ว่าองค์กรบริหารส่วนตำบลจะมีการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ก็มิได้ช่วยลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันลงไปได้ เนื่องจากปัญหาดังกล่าวนี้นี้ มีการพัฒนากลยุทธ์ เทคนิค วิธีการหลบหลีกความผิดได้อย่างเป็นแนบเนียนมากขึ้น ประกอบกับผู้บริหาร นักการเมืองท้องถิ่น ตลอดจนบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลบางรายให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และเอื้อประโยชน์ต่อการกระทำผิด ดังนั้นจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงกล่าวได้ว่า ถึงแม้ว่าองค์กรบริหารส่วนตำบลจะได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินการการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ตาม ก็มิได้ลด หรือบรรเทาปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีรดา เหล็กงาม (2552) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง การประกวดราคาโดยวิธีประมูลด้วยระบบ e-Auction กับวิธีประมูลแบบเดิม โดยได้ศึกษากับกลุ่มเจ้าหน้าที่พัสดุที่สังกัดส่วนราชการที่เป็นสมาชิกสมาคมนักบริหารพัสดุแห่งประเทศไทย ซึ่งกลุ่มเจ้าหน้าที่พัสดุที่สังกัดส่วนราชการให้การยอมรับว่า วิธีประมูลโดยระบบ e-Auction แบบใหม่ที่ถูกนำมาใช้ในระบบราชการนี้ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในหน่วยงานราชการได้

ดังนั้น จากผลการศึกษาเรื่อง ธรรมชาติของการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ครั้งนี้จึงสรุปได้ว่า ถึงแม้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ จะให้ความสำคัญในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Procurement) ตามประกาศกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างโดยการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2553 ตลอดจนเป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เน้นการปรับกลไกและวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก เน้นประสิทธิภาพในการบริหารงานโดยงบประมาณ/เงินอุดหนุนให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและชุมชนในด้านต่างๆ ก็ตาม แต่ยังคงพบว่า ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลยังมีช่องทางที่ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันได้ง่าย โดยเฉพาะหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องต่างๆ มีการให้อำนาจผู้บริหารมากเกินไป ขาดความยืดหยุ่น ไม่เอื้อต่อผู้ค้า/ผู้ประกอบการรายใหม่ที่จะเข้ามาร่วมประมูลได้ ทำให้ผู้ค้ารายเก่ามีอำนาจผูกขาดการประมูล ตลอดจนบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดซื้อจัดจ้าง ไม่มีอิสระในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่างๆ ส่งผลให้การดำเนินการในบางขั้นตอนเกิดความผิดพลาด เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่อง ธรรมชาติของการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรปรับปรุงระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการให้อำนาจแก่ผู้บริหารท้องถิ่น เช่น ในขั้นตอนการอนุมัติโครงการจัดซื้อจัดจ้าง ควรมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องทั้งภาคประชาชน ท้องถิ่น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ร่วมลงมติเห็นชอบ อนุมัติร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดความโปร่งใส ตลอดจนปรับมาตรการในการตรวจสอบราคามาตรฐานกลาง ให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ตลอดจนการปรับปรุงมาตรการลงโทษทั้งทางวินัยทางปกครอง ทางแพ่ง ทางอาญาและทางภาษีอย่างเด็ดขาด รวดเร็ว กับผู้กระทำในโครงการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือมีส่วนปกป้องผู้ทุจริต ผลักดันให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและพัฒนากระบวนการติดตามตรวจสอบ เพื่อให้สามารถลงโทษผู้ทุจริตอย่างเด็ดขาดและ

สามารถขจัดความเสียหายแก่ภาครัฐหรือประชาชนที่ต้องได้รับความเสียหายจากการกระทำทุจริตที่เกิดขึ้น

2. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับรองรับกลุ่มองค์กรเครือข่ายภาคประชาชนในการตรวจสอบการทุจริตคอร์ปชั่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเครือข่ายภาคประชาชนในการร่วมตรวจสอบ ติดตามประเมินผลการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนมีกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจ และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการป้องกันปัญหาการทุจริตคอร์ปชั่นในองค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานภาครัฐ

3. เร่งการสร้างค่านิยมความมีจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพให้แก่บุคลากรเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างอย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดเป็นนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับนำมาปฏิบัติ

4. เร่งดำเนินการส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลให้เป็นที่ยอมรับในทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชน เพื่อเป็นกฎเกณฑ์กติกาของสังคมในการส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องพิจารณาดำเนินการเสริมสร้างระบบที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้งมีการประเมินผลการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน ทุกปีงบประมาณ

2. องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการปรับปรุง และพัฒนาระบบการควบคุมภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยเน้นการดำเนินงานตรวจสอบ ควบคุม การจัดซื้อจัดจ้างทุกชั้นอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ตัวแทนภาคประชาชน ผู้ค้า/ผู้เข้าร่วมประมูล และบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้ร่วมตรวจสอบ ประเมินผล รายงานผลการตรวจสอบภายในอย่างสม่ำเสมอ

3. องค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดซื้อจัดจ้าง หลักจริยธรรมในการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น ให้แก่บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการฯ ประชาชน และภาคเอกชน ลดปัญหาอันเกิดจากการเข้าใจที่ผิดเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ตลอดจนเพื่อส่งเสริม และปลูกจิตสำนึกของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้คำนึงถึงความเหมาะสม ถูกต้องในการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น

4. องค์การบริหารส่วนตำบล ควรมุ่งเน้นการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอนในสถานที่เปิดเผย มีพยาน หรือผู้มีส่วนได้เสียทุกส่วนเข้ามีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ หรือติดตามการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง โดยมีให้มีการนัดพบ หรือเปิดโอกาสให้ผู้ค้า/ผู้รับจ้างที่จะเข้าร่วมการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาประชุมพร้อมกันก่อนการประมูล เนื่องจากในขั้นตอนนี้เป็นช่องว่างในการที่ผู้ค้า/หรือผู้รับจ้างจะเกิดการต่อรองราคา และนำไปสู่การสมยอมราคา เป็นต้น

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

การศึกษารั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งเน้นศึกษาถึงธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งค้นพบว่าธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์นั้น มิได้ทำให้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันลดลงไปได้ อีกทั้งพบว่า มีหลายปัจจัยและสาเหตุที่ส่งผลต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนั้นการศึกษารั้งต่อไป ผู้ศึกษาเสนอแนะว่า ควรมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยและสาเหตุที่ส่งผลต่อปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางกำหนดมาตรการ ตลอดจนแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป